

4. Colná a cenová politika. Význam v zahraničnom obchode. Metódy cenotvorby.

Clo a colná politika

Zákon č. 180/1996 Z.Z.

- prevrat v colníctve, zavedená JCT
- vychádza z nariadenia Rady EÚ č. 92
- vychádza z dohody o clách GATT
- vychádza zo záverečného aktu Marokeši
- zohľadňujú zmluvu o colnej únii medzi ČR a SR z 1992
- upravuje postup súvislostí k vydávaniu informácií o sadzbách
- colné orgány vydávajú rozhodnutia o pôvode tovaru
- upravuje zaobchádzanie s T až do zabezpečenia colného schválenia T

Colný zákon - Zákon NRSR č. 238/2001

Zákon upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy v oblasti colníctva, organizáciu colnej správy, postavenie, povinnosti a oprávnenia colných orgánov, postavenie, práva a povinnosti deklaranta a iných osôb pri colnom dohľade, podmienky vymieravania cla, obmedzenia pri zaobchádzaní s tovarom pri jeho obehú v styku so zahraničím, zásady a podmienky určovania colného dlhu, colné priestupky, colné delikty, colné záložné právo a vymáhanie nedoplatkov.

Colná politika

- je súčasťou ZOP resp. hospodárskej politiky štátu
- predstavuje súhrn zásad, noriem, opatrení, ktoré štát používa na dosiahnutie určitých cieľov a záujmov s ostatnými štátmi
- uplatňujú sa colné opatrenia – reguluje sa nimi dovoz zahraničné T a vývoz domáceho T
- jej súčasťou je aj poskytovanie osobitných colných výhod a preferencií
- a) *liberálna CP* – podporuje vývoz alebo dovoz T, máloktorý štát používa túto politiku v plnom rozsahu (cieľom každého štátu je aktívna obchodná bilancia)
- b) *protekcionalizmus* – štát chráni colné územie pred dovozom T, ale môže chrániť aj vývoz T.

Clo – poplatok, ktorý sa podľa platných predpisov vyberá pri prechode tovaru cez colnú hranicu štátu. Využitím cla možno výrazne ovplyvniť výrobu, predaj, spotrebu. Ciele a úlohy ciel vyplývajú z jednotlivých druhov ciel.

Delenie:

a) z obchodno-politického hľadiska

- *Zmluvné* – uplatňuje sa voči štátom, ktoré sú členmi WTO, resp. s ktorými je uzavretá zmluva napr. o doložke najvyšších výhod.
- *Autonómne* – platí vo všetkých štátoch. V colnom sadzobníku predstavuje tzv. všeobecnú sadzbu.

b) podľa účelu

- *fiškálne* – zabezpečenie príjmov do ŠR
- *ochranné* – nástroj protekcionalistickej politiky, má chrániť domáci trh pred konkurenciou, poznáme niekoľko druhov ochranných ciel:

prohibičné – bránia dovozu T

negociačné – sú typické tým, že colné sadzby ie sú stanovované z hľadiska skutočných potrieb štátu, ale tak, aby pri rokovaní (negociácii) so zahraničným partnerom sa mohli dosiahnuť čo najvýhodnejšie vzájomné colné ústupky

vyrovnávacie – majú odstrániť nevýhodu domáceho výrobcu oproti zahraničnému tovaru, ktorá vznikla subvencovaním vývozu alebo výroby určitého výrobku vývoznej krajiny.

kompensačné clá – majú za úlohu odstrániť alebo zmierniť objektívne nevýhody domácej produkcie, ktoré sú spôsobené vo väčšine prípadov zdražením surovín potrebných na výrobu

antidumpingové – využíva sa v prípade preukázateľného cenového dumpingu pri dovoze tovaru, má chrániť domácu výrobu proti dovozu T

colno-kontingentné sadzby – sa majú vyberať na tzv. colné kontingenty stanovené v obchodných dohodách

preferenčné – zvyhodňujú colné sadzby, ktoré sa poskytujú len niektorým krajinám

odvetné – je odvetou za clá alebo zvýšenie colných sadzieb zo strany niektorého štátu

výchovné – ochrana novej rozvíjajúcej sa výroby

kompensačné – zmierniť určité nevýhody domácej produkcie

c) podľa smeru pohybu T

- *vývozné* – zaťažuje vývoz domáceho T, majú finančný (sú zdrojom príjmov štátnej pokladne) a protekcionistický význam. Protekcionistická funkcia má za úlohu obmedzenie alebo znemožnenie určitého exportu. Môže ísť o T potrebný na domácom trhu, ktorého je nedostatok, alebo napr. môže ísť o zabránenie vývozu surovín v nespracovanom stave.
- *dovozné* – pri dovoze T zo zahraničia, v súčasnosti majú absolútnu prevahu, lebo slúžia na ochranu domácej výroby
- *tranzitné* – majú dnes už iba historický význam, pôvodne sa vyberali za prechod tovaru cez územie určitého štátu

d) podľa výpočtu

- *špecifické* – vyjadrené v peňažných jednotkách na jednotku množstva tovaru (hmotnosť, počet ks.)
- *valorické* (hodnotové) – vypočíta sa ako percentuálny podiel zo skutočnej hodnoty tovaru
- *diferencované* – majú odstupňované colné sadzby na daný tovar podľa výšky ceny – diferencované clá špecifické, diferencované clá valorické
- *zmiešané* – predstavujú kombináciu valorických a špecifických ciel
- *klzavé* – používajú sa pri tých druhoch T, pri ktorých dochádza k výkyvom cien na domácom trhu
- *diferencované* – spočívajú v systéme niekoľkých colných sadzieb na rovnaký tovar

Colníctvo podlieha MF. Za výkon colníctva zodpovedajú MF colné orgány.

Colné orgány

Colné orgány, ktoré sú orgánmi štátnej správy a plnia najmä úlohy v oblasti colníctva, colných sadzieb, colnej hodnoty a nomenklatúrneho zaradovania a označovania pôvodu tovaru, colnej štatistiky, úlohy podľa osobitných predpisov medzinárodných zmlúv, vykonávajú aj správu:

- DPH a spotrebných daní
- cestnej dane
- iných platieb pri dovoze T

Ústredná colná správa – najvyšší orgán colnej správy, činnosti:

- riadi a kontroluje činnosť colného riaditeľstva
- zabezpečuje zber a spracovanie vývozu a dovozu
- cez colné riaditeľstvo usmerňuje boj proti pašerákom

Colné riaditeľstvo

- riadi a kontroluje colné úrady na území štátu
- spolupracuje so štátnymi orgánmi
- dbajú na dodržiavanie colného zákona

Colný úrad – výkonný orgán, podriadený colnému riaditeľstvu

- robí colnú kontrolu pri dovoze a vývoze T
- vymeriava a vyberá clá

- vyberá poplatky, ktorým podlieha dovoz T
- púrekonáva colné priestupky
- vykonáva dohľad nad fyzickým pohybom osôb, T, dopr. prostriedkov v colnom pohraničnom pásme
- pátra po T, ktorý unikol colnému dohľadu
- bojuje proti pašeráctvu

Colné pohraničné pásmo – časť colného územia vo vzdialenosti do 25 km od štátnej hranice smerom do vnútrozemia a kruhové územie s polomerom do 25 km okolo colných letísk.

Colné územie – územie SR vrátane vzdušného priestoru nad ním a priestoru pod ním.
Colnú hranicu tvorí štátna hranica SR.

Colný deklarant – FO alebo PO, ktorá robí colné vyhlásenie vo vlastnom mene, alebo FO alebo PO, v ktorej mene sa colné vyhlásenie robí

Colné konanie

Medzinárodné obchodné transakcie vždy zahŕňajú najmenej 2 colné konania, jedno pri vývoze a jedno pri dovoze. Pri vývoze sa môže, ale nemusí vyžadovať vývozná licencia. Vývozné licencie sa najčastejšie vyžadujú v prípade predaja politicky alebo strategicky citlivých tovarov.

Zodpovednosť za colné konanie sa skladá z 3 zložiek:

- získať potrebné licencie a formuláre a vyhlásenie JCD
- zaplatiť úradne stanovené dane a clá
- prevziať riziko, čo colné odbavenie nebude fyzicky alebo právne uskutočniteľné

Podstatou colného konania je fyzická kontrola T a jeho porovnanie so sprievodnými dokumentmi na základe colnej deklarácie. V priebehu colného konania sa vymeriava clo, prípadne dovozná daň alebo paratarifné poplatky. Colné konanie má v každej krajine svoje osobitosti.

Ide o činnosť, ktorej účelom je rozhodnúť či sa T prepustí do navrhovaného príslušného colného režimu. Začína sa vydaním colného vyhlásenia, ktorým sa navrhuje prepustenie T do určitého režimu. Môže sa uskutočniť:

- v priestoroch colného orgánu
- v colnom priestore – označené miesta železničnej stanice, prístavov, letísk
- na colnici – v priestoroch colnice, v ktorej bol T predložený
- mimo colného priestoru – na žiadosť deklaranta
- za chodu vlaku alebo počas plavby

Colnej kontrole podlieha všetok T v oblasti vývozu a dovozu a aj ten, ktorý sa preclieva, teda aj T obchodovaný v rámci colnej únie.

Colná kontrola – vykonávanie osobitných úkonov colnými orgánmi v rámci colného dohľadu.

Náležitosti colného vyhlásenia predstavujú prílohy colného vyhlásenia:

- náležitosti preukazujúce skutočnosti o deklarantovi
- náležitosti preukazujúce skutočnosti o navrhovanom colnom režime
- náležitosti týkajúce sa tovaru
- obchodné a iné doklady, a to: úradné povolenie na dovoz, vývoz, tranzit T, prepravné a sprievodné listy, veterinárne, fytokarantenne povolenie, certifikát, doklad osvedčujúci oprávnenie na podnikanie, rozhodnutie colného úradu, dôkazy na podporu, doklad, poverenie pre FO, osvedčenie
- doklady o cene hodnote a pôvode – doklad o cene, originál faktúry, doklad o pôvode

Rozhodnutie v colnom konaní

- označenie colného orgánu, ktorý vydal rozhodnutie
- evidenčné číslo rozhodnutia

- označenie deklaranta
- názov T
- podpoložka colného sadzobníka

Colné režimy:

- Volný obeh* – na návrh deklaranta sa prepustí T, ktorý spĺňa požiadavky
- Tranzit* – colný režim, ktorému podlieha T dopravovaný pod colným dohľadom
- Uskladnenie v colnom sklade* – T sa uskladní v colnom sklade (verejné, súkromné...), pretože nemôže ísť do iného colného režimu
- Aktívny zošľachtovací styk* – dovoz T zo zahraničia na ďalšie spracovanie (spracovanie, prepracovanie, úprava, oprava T - pridaná hodnota), a opäť sa do zahraničia za vyššiu cenu
- Prepracovanie pod colným dohľadom* – v tuzemsku tak, že sa mení sadzbové zaradenie or stav T
- Dočasné použitie*
- Pasívny zošľachtovací styk* – vyvázané T do zahraničia na dopracovanie a potom ich dovezieme späť drahšie
- Vývoz* – slovenský T opäť a naše colné územie

Postup pri vývoze – akými dopravnými prostriedkami

- pripravuje colný deklarant
- doklady: medzinárodný nákladný list, karnet TIR, certifikát o pôvode T, vývozné licencie, konzulárna faktúra (predpísaná niektorými štátmi na colné konanie, overuje ju konzulát dovezeného štátu), colná faktúra (osobný doklad na zaistenie colnej hodnoty)

Colný sadzobník

Colný sadzobník je systematické usporiadanie colných poplatkov na všetky druhy tovarov, ktoré podliehajú ale aj na tie, ktoré nepodliehajú colnému zdaneniu pri dovoze na colné územie určitého štátu.

Colný sadzobník, ktorí platí v SR, používa kombinovanú nomenklatúru, ktorá je harmonizovaná s kombinovanou nomenklatúrou EÚ a ktorá vychádza z HS.

– okolo 15 000 druhov jednotlivých T, obsahuje:

- kombinované nomenklátúrne čísla T v 1. kolonke
 - merné jednotky,
 - 21 tried 97 kapitol, každá kapitola sa člení na 4-miestne čísla a 6- miestne položky
 - rozlišujeme tu 3 druhy ciel :
- všeobecné – najvyššie, medzi krajinami, ktoré nemajú medzi sebou uzatvorené dohody
 - zmluvné – voči štátom GATT - 145
 - preferenčné – podstatne nižšie ako zmluvné clá, platí pre dovoz T z rozvojových krajín, ktoré sú uvedené v prílohe vládneho nariadenia, ktorým sa vydáva colný sadzobník

Colné kvóty príloha č. 2 colného sadzobníka obsahuje prehľad zmluvných kvót. Ide o kvóty, ktoré vyplývajú z listiny colných koncesíí a záväzkov SR z Uruguajského kola GATT 1994 ako aj kvóty dohodnuté nad rámec týchto medzinárodných záväzkov.

Krajina pôvodu – Všeobecný systém preferencií

Pravidlá o pôvode vymedzujú, ktorú krajinu treba považovať za krajinu pôvodu. Presné stanovenie krajiny pôvodu je veľmi dôležité, pretože je často ťažké určiť krajinu pôvodu v prípade, keď produkcia výrobkov prechádza niekoľkými štádiami spracovania v rozličných firmách a krajinách.

Pôvod tovaru sa preukazuje

- sprievodným osvedčením EUR 1 a faktúrou odkazujúcou na toto osvedčenie, ktoré sú vyhotovené v súlade s uvedeným Protokolom
- faktúrou s vyhlásením vývozcu, ktorá je vyhotovená podľa Protokolu

- faktúrou s vyhlásením vývozcu vystavenej vývozcom na zásielku balíkov obsahujúcich pôvodné výrobky, pokiaľ ich celková hodnota neprekračuje stanovenú hranicu

Za výrobky s pôvodom v účastníckom štáte dohody sa považujú:

- výrobky celkom získané v tomto štáte
- výrobky získané v účastníckom štáte obsahujúce materiály, ktoré v tomto štáte neboli celkom získané

Colný dohľad – činnosť colného orgánu zameraná na zabezpečenie dodržiavania colných predpisov, ktoré sa vzťahujú na tovar podliehajúci colnému dohľadu. Colný dohľad sa vykonáva:

- colnou kontrolou
- colným konaním
- kontrolou po prepustení tovaru
- iným postupom colného orgánu

Colná hodnota – hodnota tovaru, ktorá sa určuje na účely použitia colných sadzieb a iných sadzobných a nesadzobných opatrení, uvádza sa v JCD

- je základom pre vymeranie cla
- prevodná hodnota tovaru t.j. cena skutočne platená, alebo cena, ktorá sa má zaplatiť za tovar predaný na vývoz do SR + sumy, ktoré uhrádza kupujúci a nie sú zahrnuté do ceny skutočne platenej, cena licencií, služieb, N dopravy, N na vydávanie...

Colný dlh – suma dovozných platieb (colný dlh pri dovoze) alebo suma vývozných platieb (colný dlh pri vývoze), ktorá sa uplatňuje na konkrétny tovar pri jeho dovoze alebo vývoze podľa colných predpisov. Zanikne ak sa zaplatí.

Colný dlh – povinnosť osoby zaplatiť príslušné clo, dane podľa osobitných predpisov a iné platby pri dovoze alebo v súvislosti s dovozom T alebo pri vývoze T.

Colný dlh pri dovoze vznikne:

- prepustením T, ktorý podlieha clu do voľného obehu
- prepustením T, ktorý podlieha dovoznému clu do režimu dočasného použitia s čiastočným oslobodením od dovozného cla

Colný priestupky – porušenie colných predpisov

GATT - WTO

Všeobecná dohoda o clách a obchode GATT a jej nástupnícka organizácia WTO predstavujú základný prvok multilaterálneho obchodného systému.

GATT počas takmer polstoročia pôsobenia (1948 – 1994) utvárala pravidlá pre MO.

GATT predstavovalo najväčšiu reformu svetového obchodného systému po 2. sv. vojne a vyústilo do založenia WTO, ktorej činnosť sa začala k 1. 1. 1995. Hneď od jej začiatku aj SR sa stal jej členom a v súčasnosti má vyše 145 členov.

Colná politika SR

Dovozný a vývozný režim SR je liberalizovaný a vychádza z princípov dohôd, ktorých je SR signatárom, ako aj z členstva SR v medzinárodných organizáciách. SR je členom WTO, patrí medzi zakladateľské krajiny CEFTA, podpísala Dohodu o vytvorení colnej únie medzi ČR a SR a Dohodu o zóne voľného obchodu s krajinami EZVO, je aj členom Svetovej colnej organizácie WCO.

Colná únia medzi SR a ŠR

Reakciou na rozpad Česko-Slovenska a vzhľadom na význam vzťahov založili k 1. 1. 1993 colnú úniu ČR a SR, ktorá je v súlade s ustanoveniami GATT.

Cieľom colnej únie sa stalo zabezpečenie vzájomného voľného obchodu, realizovanej spoločnej obchodnej a colnej politiky vrátane uplatňovania spoločnej colnej tarify voči tretím krajinám.

Spoločným orgánom koordinujúcim obchodnú a colnú politiku je Rada colnej únie. Nemá však povahu spoločného rozhodovacieho orgánu, každému opatreniu musí predchádzať dohoda medzi partnermi. Ďalej to je Stály sekretariát colnej únie, ktorý je výkonným a pomocným orgánom rady a Rozhodcovská komisia colnej únie, ktorá rieši spory vyplývajúce z colnej únie.

I. Základné zásady colnej únie medzi SR a ČR

- spoločná obchodná a colná politika je v dohodnutom rozsahu koordinovaná Radou colnej únie
- Voľný pohyb T a S medzi obidvoma krajinami je zabezpečovaný odstránením ciel a množstvových obmedzení
- Colná únia uplatňuje spoločnú colnú tarifu voči 3. štátom vrátane spôsobu ustanovenia colnej hodnoty
- uplatňujú sa rovnaké colné doklady a colná kontrola T je vykonávaná na spoločnej štátnej a colnej hranici
- uplatňujú sa rovnaké pravidlá o pôvode T, aké sú uplatňované v obchode s tretími krajinami
- colná legislatíva zahŕňa zhodné predpisy
- finančné potreby colnej únie sú kryté príspevkami obidvoch krajín
- colná únia zabezpečuje koordinované vykonávanie colnej štatistiky
- je neprípustná akákoľvek diskriminácia z dôvodu štátnej príslušnosti
- prípadné rozpory sa riešia prostredníctvom rozhodcovského orgánu, ktorý je Rozhodcovská komisia colnej únie

II. Perspektívy colnej únie medzi SR a ČR

Od vzniku colnej únie až po súčasnosť môžeme sledovať pokles vzájomného obchodu medzi SR a ČR spôsobený hlavne prerušením starých kontaktov, orientáciou na krajiny EÚ a inými faktormi ako napr.:

- spomalenie tempa rastu svetového obchodu
- spomalenie tempa rastu HDP SR
- rast fiškálneho deficitu vlády
- rast miery nezamestnanosti
- znehodnotenie slovenskej meny
- nedostatočný dopyt
- nízka platobná schopnosť a disciplína v oboch ekonomikách
- vstup zahraničných investorov, ktorí ovplyvňujú výber subdodávateľov

Asociačná dohoda uzatvorená medzi SR a členskými krajinami EÚ

Európske dohody o pridružení označované aj ako AD boli uzatvorené preto, aby mohli krajiny strednej a východnej Európy posilniť svoje ekonomické a politické vzťahy s EHS (EÚ).

16. decembra 1991 došlo k podpísaniu AD medzi EHS a ČSFR, Poľskom a Maďarskom.

4. októbra 1993 EÚ v Luxemburgu podpísala AD so SR a ČR, oproti pôvodnej jej súčasťou je aj tzv. suspenzná klauzula, ktorá znamená možnosť vypovedať dohodu z jednej či druhej strany, ak by sa zásadne porušili ľudské práva.

AD je:

- medzinárodnou zmluvou v zmysle Viedenského dohovoru o zmluvnom práve z r. 1969
- aktom komunitárneho práva, a teda súčasťou právnych poriadkov členských štátov EÚ a asociovanej krajiny (SR)

V zmysle ustanovení Dohody boli zriadené **3 spoločné orgány:**

- asociačná rada, asociačný výbor, asociačný parlamentný výbor

Ciele AD:

- poskytovať vhodný rámec na politický dialóg umožňujúci rozvoj úzkych politických vzťahov medzi stranami
- podporovať rozvoj obchodu a harmonické ekonomické vzťahy medzi stranami, a tým podporovať aj dynamický hospodársky rozvoj a prosperitu v SR ...

Hl. cieľom je vytvorenie zóny voľného obchodu medzi SR a EÚ v priebehu prechodného obdobia, ktorého trvanie bolo určené na obdobie max 10 r od jej vstupu do platnosti pri uplatňovaní princípů reciprocity a asymetrie.

Osobitná úprava sa týka:

- textilných a odevných výrobkov
- hutníckych a oceliarskych výrobkov

Kartnet ATA (Admission Temporaire, dočasný vývoz)

Obsahom Dohovoru ATA je poskytnúť možnosti pre väčšinu hlavných druhov T, ktorý je predmetom MO, aby cirkuloval v colnom režime s úplným oslobodením od cla a dovozných poplatkov počas max 1 roka na medzinárodne unifikovaný colný doklad – karnet ATA.

Colná politika SR po vstupe SR do EÚ

1. Zmeny v prístupe na zahraničné trhy

- prístup na trhy súčasných krajín EÚ
- vývoz do nových členských krajín EÚ
- vývoz do tzv. tretích krajín

2. Odstraňovanie technických prekážok obchodu

- Zmeny v prístupe na zahraničné trhy – prístup na trhy EÚ, výhody vyplývajúce z exportu do nových členských krajín, export do tzv. tretích krajín
- Odstraňovanie technických prekážok obchodu

TVORBA CIEN V MEDZINÁRODNOM OBCHODE

Trhová cena

Zahranično-obchodná cena

- cena, za ktorú dochádza k výmene tovarov a služieb v ZO
- najčastejšie ide o zmluvnú cenu medzi obchodnými partnermi

Zahraničná cena

- peňažné vyjadrenie tovarov a služieb v cudzej mene

Cenové rozhodovanie

- u spotrebiteľa
 - porovnávanie hodnôt výrobkov a služieb pri obmedzení finančných prostriedkov
 - snaha o maximálne uspokojenie svojich potrieb
- u výrobcu
 - dôležité pri tvorbe podnikateľského plánu, pri očakávaných príjmoch
- u obchodníka
 - pri rozhodovaní, ktorý sortiment tovaru mu zabezpečí predpokladaný zisk

Cenová politika

Cenová politika predstavuje súbor opatrení firmy v oblasti cien, ktoré sú súčasťou firemnej obchodnej politiky. Predstavujú ju všetky aktivity, ktoré súvisia s určením alebo zmenou predajných cien či podmienok, ktoré cenu ovplyvňujú.

Firemnú cenovú politiku ovplyvňujú najmä tieto faktory:

- a) stanovenie cenovo politických cieľov: cieľ, cenová stratégia, subjekt stanovovania cenovej politiky, ceny a ciele konkurencie
- b) vzťah firmy ku konkurencii (trhový podiel)
- c) správanie sa zákazníkov a ich kúpyschopnosť
- d) výška výrobných nákladov a cieľový zisk
- e) životný cyklus výrobku a životný cyklus podniku

- f) elasticita ceny
- g) politické, ekonomické, demografické rozdiely prostredia nových trhov

Ciele

- najčastejšie ide o cenovo-politické ciele:

- **prežitie** – využíva sa v prípade, keď má firma problémy s nevyužitými kapacitami, alebo keď čelí silnej konkurencii alebo zmene želaní zákazníkov
- **maximalizácia bežného zisku** – využíva sa v prípade, keď firma chce dosiahnuť najväčší zisk, resp. príjmy alebo návratnosť investícií; cena sa stanovuje na základe odhadov dopytu a nákladov pri rôznych cenách (vo forme scenárov); uplatňuje sa krátkodobý finančný efekt
- **maximalizácia rastu predaja** – ide o cenové prenikanie produktu na trhu → firma sa snaží stanoviť cenu čo najnižšie, aby odradila súčasnú i potenciálnu konkurenciu, a tak stimulovala ďalší rast trhu
- **maximalizácia využitia trhu** – „zbieranie smotany na trhu“ keď sa na trhu zavádza úplne nový produkt, tak cena sa určuje značne vysoko; v tomto prípade sa oslovia zákazníci, ktorý nie sú cenovo citliví a záleží im na technologických novinkách a pod.
- **vodcovstvo v oblasti kvality produktov** – cenu výrobca stanoví preto, aby si zabezpečil imidž kvality
- **vytláčenie konkurencie z trhu** – nie vždy ide o stanovenie najnižšej možnej ceny

Stratégia

Cenová úroveň vo firme, ktorá zahŕňa ceny všetkých produktov z jej výrobného programu, je ovplyvňovaná najmä:

- štádiom ŽC jednotlivých výrobkov
- meniacimi sa N
- meniacim sa dopytom
- meniacim sa konkurenčným prostredím
- meniacim sa marketingovým prostredím

Metódy ako naplniť ciele:

I. stratégie cenotvorby nových produktov

- ♦ stratégia vysoko-výnosových cien = odčerpávajúca cenová stratégia
- ♦ prieniková cenová stratégia = stratégia nízkych nákladov

II. stratégie cenotvorby inovujúcich produktov

	<u>Cena</u>	<u>Kvalita</u>
♦ stratégia vodcovstva	vysoká	vysoká
♦ stratégia vysokej ceny	priemerná	vysoká
♦ stratégia výnimočnej hodnoty	nízka	vysoká
♦ stratégia nadhodnotenia	vysoká	stredná
♦ stratégia priemeru	priemerná	stredná
♦ stratégia dobrej hodnoty	nízka	stredná
♦ stratégia podtrhnutia	vysoká	nízka
♦ stratégia falošnej hospodárnosti	priemerná	nízka
♦ ekonomická stratégia	nízka	nízka

III. stratégie cenotvorby sortimentu produkcie

- ♦ stanovenie cien produktového radu
- ♦ stanovenie cien nepovinného príslušenstva
- ♦ stanovenie cien komplementárnych produktov
- ♦ stanovenie cenových balíčkov

IV. adaptačné cenové stratégie

- ♦ geograficky orientované ceny

- ceny FOB (free of board)
- jednotné dodacie ceny
- zónová cenotvorba
- cenotvorba podľa základných bodov
- ceny s prepravným
- ♦ cenotvorba so zľavou a prídavkom
- ♦ cenová diferenciácia
- ♦ psychologicky orientované ceny
- ♦ akčné ceny

V. **stratégie cenového vyrovnania**

- ♦ časové cenové vyrovnanie
 - simultánna kompenzácia
 - sukcesívna kompenzácia
- ♦ výrobkové cenové vyrovnanie

VI. **vnútropodnikové cenové stratégie**

Tieto stratégie sa využívajú najmä vo firmách, ktoré označujeme ako multinacionálne spoločnosti. Najčastejším cieľom týchto stratégií je maximalizácia zisku korporácie ako celku. Tento cieľ možno splniť rôznymi spôsobmi:

- znižovaním colnej hodnoty pri transfere T do krajín s vysokým colným zaťažením tým, že sa transferová cena stanoví na minimum, čo vedie k zníženiu cla,
- znižovaním dane z príjmov v krajinách s vysokým daňovým zaťažením tým, že sa transferová cena stanoví pomerne vysoko, čo vedie k zníženiu zisku, ktorý sa prenáša do krajiny s nižším daňovým zaťažením.

Pri cenotvorbe transferových cien možno využiť 4 základné prístupy:

- cena = miestne výrobné N + štandardná zisková prirážka
- cena = výrobné N najefektívnejšieho výrobcu firmy + štandardná zisková prirážka
- cena dohodou
- využitie cien voľného trhu cieľovej krajiny

Metódy cenotvorby

1. kalkulačné (nákladovo orientované) metódy
2. dopytovo orientované metódy
3. konkurenčne orientované metódy

Keď firma používa všetky tri metódy, tak hovoríme o „3C“:

- Cost
- Consumers demand
- Competitor
- určujú cenové dno
- určujú cenový strop
- určujú polohu ceny medzi cenovým dnom a cenovým stropom

Nákladovo orientované metódy

- asi najviac využívané v SR

- a.) cenotvorba prostredníctvom ziskovej prirážky
- b.) cenotvorba pri požadovanej návratnosti z predaja
- c.) cenotvorba pri požadovanej návratnosti kapitálu (ukazovateľ výnosnosti)

Cenotvorba prostredníctvom ziskovej prirážky

- patrí k najzákladnejšej metóde
- spočíva v pridaní štandardnej prirážky k jednotkovým nákladom
- vo výrobných podnikoch sa zisková prirážka pripočítava k vlastným nákladom výroby; spôsoby stanovenia vlastných nákladov:

- na základe úplných nákladov
- na základe neúplných nákladov

Kalkulácia *úplných nákladov* spočíva vo vyčíslení úplných nákladov na kalkulačnú jednotku produkcie. Najprv sa kvantifikujú celkové náklady v podniku a koeficient ziskovej prirážky:

$$C_j = N_j + Z_p$$

$$Z_p = N_j * (\text{hrubý zisk} / \text{celkové náklady})$$

Pri kalkúlácii *neúplných nákladov* vychádzame z priamych alebo variabilných nákladov:

- ◊ priame náklady – vykalkulujú sa jednotkové priame náklady, ku ktorým sa pripočítava zisková prirážka (zisk + príspevok na pokrytie režijných nákladov)
- ◊ variabilné náklady – vykalkulujú sa jednotkové variabilné náklady, ku ktorým sa pripočíta zisková prirážka (zisk + príspevok na fixné náklady)

Cenotvorba pri požadovanej návratnosti z predaja

- základom je odhad ziskovej prirážky a stanovenie koeficientu rentability tržieb
- je vhodná pre veľké podniky, ktoré už majú skúsenosti s cenotvorbou

$$C = N_j / \{1 - (HZ / T)\}$$

Cenotvorba pri požadovanej návratnosti kapitálu

- cieľovú výnosnosť vyjadruje ukazovateľ ROI ako pomer zisku k investovanému kapitálu

$$C = N_j + \frac{\text{požadovaná návratnosť} * \text{investovaný kapitál}}{\text{plánovaný objem predaja}}$$

Pri tvorbe konkrétnych cien dovozu a vývozu sa vychádza z odborového kalkulačného vzorca dovozných a vývozných výkonov:

1. *Zahraničná cena v obchodnej parite:*
 - 1.1. zahraničná cena bez zahraničných úrokov
 - 1.2. zahraničný úrok

Je bez garančného paušálu.
2. *Priame obchodné náklady zahraničné*
 - 2.1. prepravné
 - 2.2. skladné
 - 2.3. poistné
 - 2.4. provízie
 - 2.5. náklady na prepravné riziká
 - 2.6. ostatné náklady

-
3. *Náklady na práce v zahraničí*
 4. *Zahraničná cena franco slovenskej hranice*
 5. *Vnútný úrok, príp. poplatok z vlastných úverov*
 6. *Obchodné rozpätie*
 7. *Garančný paušál*
-

8. *Iné náklady*
9. *Bežná (kúpna) cena*
 - * dovoz: 4-5+6+7+8
 - * vývoz: 4-5+6+8

10. *Rozdiel medzi bežnou a zmluvnou cenou*

11. Zmluvná cena

Zahraničná cena v obchodnej parite

- predpokladaná alebo zmluvne dohodnutá so zahraničnými dodávateľmi alebo odberateľmi
- tzv. operatívna kalkulácia alebo výsledná kalkulácia – zahŕňa fakturovanú cenu

Priame obchodné náklady zahraničné sú všetky devízové a korunové N, ktoré vznikli mimo colného územia SR, je možné ich priamo počítať na kalkulačnú jednotku, a sú započítané v zahraničnej cene.

Zahraničná cena franco slovenskej hranice vyplýva z vývozných výkonov ako rozdiel medzi zahraničnou cenou v obchodnej parite a súčtom nákladov: $1-(2+3)$.

Vnútorň úrok, príp. poplatok z vlastných úverov sa počíta z „1“, ale bez „1.1.“, zníženej o akontáciu a platby oproti dokumentom + úrokovú sadzbu, ktorú platí organizácia kontokorentného úveru (dovoz) a úrokovú sadzbu z úveru za pohľadávku v zahraničí (vývoz).

- Obchodné rozpätie**
- na úhradu priamych obchodných nákladov v tuzemsku
 - na úhradu režijných nákladov
 - k tvorbe zisku

Problémové oblasti kalkulácie nákladov v ZO

Existuje niekoľko faktorov, ktoré značne sťažujú kalkulácie N na porovnanie alternatív v oblasti ZO:

- jednotlivé zahraničné trhy bývajú iba obmedzene porovnateľné, pokiaľ ide o výšku a štruktúru N
- N na to, aby sa T dostal ku spotrebiteľovi, sú vynakladané niekoľkými subjektmi, ale cestu T od výrobcu k spotrebiteľovi je nutné skúmať z hľadiska N komplexne
- N sú kalkulované, ako aj vynakladané v rôznych menách, ktorých vzájomný vzťah sa môže s časom meniť v dôsledku pohybu menového kurzu
- často dochádza k časovému posunu medzi vynaložením N a dosiahnutými výsledkami

Dopytovo orientované metódy

Ich spoločnou charakteristikou je využívanie vnímania hodnoty produktu zákazníkom, resp. psychologického oceňovania.

- a) priame cenové porovnávanie
- b) priame porovnávanie vnímaných hodnôt
- c) diagnostická metóda
- d) metóda holandského testu

Konkurenčne orientované metódy

Základom týchto metód sú ceny konkurencie a porovnávanie firemnej ponuky s konkurenčnou ponukou. Info o cene a ponuke konkurencie možno získať niekoľkými spôsobmi. Pri výbere je nutné brať do úvahy etický rozmer získavania info o konkurencii.

- a) cenotvorba pomocou bežných cien – vychádza sa z bežných konkurenčných cien. Firma má v zásade možnosť stanoviť ceny:
 - na úrovni konkurenčných cien
 - s malým konštantným rozdielom
 - výrazne nižšie ako konkurencia
- b) cenotvorba pomocou cenových ponúk – bežne sa využíva pri podávaní obchodných ponúk v rámci tendrov na realizáciu kúpnych zmlúv, zmlúv o dielo a pod.

Špecifické metódy tvorby cien v ZO

- 1) metóda približnej kalkulácie
- 2) cenová previerka s použitím burzových kotácií
- 3) stanovenie ceny na základe analýzy kvality výrobkov (metóda KORTER)
- 4) cenotvorba v obchodných podnikoch

Metóda približnej kalkulácie

- používa sa vtedy, keď nie sú presné údaje o zahraničných vstupoch

- problémy:

- konkurenčné ceny sú predmetom obchodného tajomstva
- konkurenčné firmy sú na trhu dlhšie a majú rôzne zvýhodnenia a zľavy (aj v clách a poplatkoch)
- neznalosť distribučnej siete konkurencie

Cenová previerka s použitím burzových kotácií

- umožňuje preveriť, či daná cena určitého tovaru na svetovom trhu je opodstatnená alebo nie

- cenová previerka sa realizuje podľa vzorca:

$$X = S_c * \frac{(P_z - K)}{100} * N_p$$

kde:

X – svetová cena

S_c – priemerná ročná cena merného množstva suroviny na príslušnej burze

P_z – percento obsahu suroviny v koncentrácii

K – koeficient počítajúci so stratou pri spracovaní koncentráta na surovinu najvyššej čistoty

N_p – náklady spracovania merného množstva koncentráta na čistú surovinu

Stanovenie ceny na základe analýzy kvality výrobkov

- metóda stanovenia ceny na základe analýzy kvality

- vychádza sa z porovnávania kvalitatívnej stánky určitého výrobku

- na začiatku sa zvolia charakteristické veličiny a parametre, na základe ktorých sa bude porovnávať / odlišovať; potom sa určia čiastkové koeficienty kvality, ktoré vyjadrujú postavenie daného výrobku na svetovom trhu vzhľadom na určitý parameter → vypočíta sa celkový ukazovateľ *k_j*, ktorý vyjadruje celkové postavenie na svetovom trhu (vypočíta sa ako vážený priemer parametrov / jednotlivých charakteristík a koeficientov kvality):

***k_j* > 1** – porovnávaný výrobok je nad svetovou úrovňou výrobkov (vzhľadom na cenu)

***k_j* < 1** – porovnávaný výrobok je pod svetovou úrovňou

***k_j* = 1** – porovnávaný výrobok je na svetovej úrovni

Cenotvorba v obchodných podnikoch

- používajú sa dva systémy:

- systém tvorby netto ceny
 - cenová prirážka na stanovené ceny
- systém tvorby brutto ceny
 - využíva sa tu cenová marža

Cenová regulácia

Vo všeobecnosti sa cenová regulácia uplatňuje v prirodzených monopoloch. Cenová regulácia sa snaží o dosiahnutie alokačnej efektívnosti a o motiváciu podniku znížiť N a zvýšiť jeho produktivitu.

Regulácia cien je možná len v tých prípadoch:

- ak vznikne mimoriadna trhová situácia v dôsledku extrémneho vývoja cien na zahraničných trhoch s priamym dosahom na tuzemský trh, pri zmenách systémových opatrení štátu
- ak dôjde k ohrozeniu trhu vplyvom nedostatočne rozvinutého konkurenčného prostredia
- ak si to vyžaduje verejný záujem, ochrana spotrebiteľa a trhu
- ak existujú technologické, organizačné a ekonomické väzby medzi predávajúcim a kupujúcim s výnimkou T v sieťových odvetviach.

Regulácia cien sa v SR môže vykonávať v zásade týmito spôsobmi:

- úradné určenie cien - ide o určenie ceny vymedzeného T cenovými orgánmi ako ceny maximálnej, pevnej a minimálnej
- vecné usmerňovanie cien
- časové usmerňovanie cien
- cenové moratórium

Dumping

Dumping je definovaný ako predaj tovaru do zahraničia za cenu nižšiu, ako je cena tohto výrobku na domácom trhu, alebo predaj za takú cenu, ktorá je nižšia ako úroveň výrobných N

Dohody GATT vyčleňujú

- cenový dumping
- devízový dumping
- menový dumping
- sociálny dumping
- ekologický dumping
- dopravný dumping

Dumpingovou ujmou - závažné poškodenie domáceho výrobného odvetvia spôsobené dovozom dumpingového T, hrozba vzniku závažného poškodenia alebo podstatné oddialenie vybudovania výroby rovnakého alebo podobného T v SR

Ostatné faktory vplývajúce na cenotvorbu v ZO:

- tarify a clá, netarifné prekážky, zmeny výmenných kurzov, druh zahraničnoobchodnej operácie, dodacie podmienky, platobné podmienky, ŽC výrobku, inflácia a hospodársky rast, politicko-právne prostredie, tieňová ekonomika, kultúrne prostredie